

સબક 6 : નમાઝે કસ્ર

મુસાફર ઉપર વાજિબ છે કે પોતાની ઝોહર, અસ્ર અને ઈશાની નમાઝો ટૂંકાવી દે એટલે કે તેમની ચાર રકાતના બદલે તે બે રકાત પઢે.

નમાઝને કસ્ર કરવાની સાત શરતો છે :

- મુસાફરીનું અંતર :

જો પૂરી મુસાફરીનું અંતર ૨૫ માઈલ (૪૦.૩૨ કિલોમીટર) હોય અથવા તેના કરતાં વધારે હોય તો મુસાફરે નમાઝે કસ્ર કરવાની રહેશે.

- હદ્દે તરખુસ (શહેરની હદો) :

મુસાફર પોતાના ગામ અથવા શહેરની હદો છોડી દે ત્યારે તેણે પોતાની નમાઝ કસ્ર કરવાની રહેશે.

- નિયત :

મુસાફરી શરૂ કર્યા પહેલાં પચ્ચીસ માઈલ અથવા તેના કરતાં વધારે અંતર કાપવાની નિયત હોવી જોઈએ.

- મુસાફરીનો હેતુ :

મુસાફરી ન પોતે હરામ હોવી જોઈએ કે ન મુસાફરીનો હેતુ હરામ હોવો જોઈએ.

- રોકાવાની મુદત :

અન્ય જગ્યાએ રોકાવાની નિયત દસ દિવસ કરતાં ઓછી હોવી જોઈએ. દસ દિવસ આવી રીતે ગણવામાં આવે છે. પહેલા દિવસની ફજથી દસમા દિવસની ફજ સુધી અથવા પહેલા દિવસની ઝોહરથી અગિયારમા દિવસની ઝોહર સુધી.

- મંઝિલ :

મુસાફરીની મંઝિલ એવી જગ્યા ન હોવી જોઈએ કે જેને મુસાફરે વતન બનાવેલી હોય.

- વારંવારની મુસાફરી :

મુસાફરી, મુસાફરના વ્યવસાયથી સંબંધિત વારંવાર થતી રાખેતા મુજબની મુસાફરી ન હોવી જોઈએ.

જ્યારે તમે મુસાફરી કરો તો ઝોહર, અસ્ર અને ઈશાની રકાત ચારના બદલે બે થઈ જાય છે.

બાકીની નમાઝોની રકાત એટલીને એટલી રહે છે.

મુસ્તહબ છે કે મુસાફર પોતાની દરેક નમાઝ પછી આ મુજબ ૩૦ વાર પઢે :

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

આ તસ્બીહ ઝોહર, અસ્ર અને ઈશા પછી પઢવી સુન્નતે મોઅક્કેદા છે અને એ પાણ કે આ ત્રણ

નમાઝો પછી આ તસ્બીહને ૩૦ વખતના બદલે ૬૦ વખત પઢે.

સબક 7 : નમાઝે કસ્રના દાખલા

નમાઝે કસ્ર માટે પૂરી કરવાની શરતોની વિગત :

1. મુસાફરીનું અંતર ૨૫ માઈલ કરતાં ઓછું ન હોવું જોઈએ. જો જતાં અને આવતાં ૨૫ માઈલ અથવા ૪૦.૩૨ કિલોમીટર થઈ જતા હોય તો પછી જો સીધે સીધું અંતર ૧૪ માઈલ કરતાં ઓછું પણ કેમ ન હોય, નમાઝ કસ્ર કરવી વાજિબ છે, માટે જો જતાં ૧૨ માઈલ થાય અને આવતાં ૧૬ માઈલ થઈ જાય તો નમાઝ કસ્ર કરવી જોઈએ. (આવી જ રીતે મુસાફરીનું અંતર ગણવું.)

જો મુસાફરને ખબર ન હોય કે તેની મુસાફરી ૨૫ માઈલની છે કે નહીં તો તેણે પૂરી નમાઝ પઢવી જોઈએ. મુસાફરીનું અંતર હદે તરખખુસ છોડી દીધા પછી ગણવાનું શરૂ કરવું જોઈએ.

2. મુસાફર પોતાના વતન એટલે કે ગામ કે શહેરની હદોની બહાર હોવો જોઈએ. હદે તરખખુસ. હદે તરખખુસ તે જગ્યાને કહેવાય છે કે જ્યાં ગામ કે શહેરની હદ પૂરી થતી હોય. તેને નીચે મુજબની કોઈ એક રીતે નિશ્ચિત કરી શકાય છે :

- એ જગ્યા કે જ્યાં ગામ કે શહેરનો કોટ હોય.
- એ જગ્યા કે જ્યાં પંચાયતે ગામ કે શહેરની શરૂઆતનું કે અંતનું બોર્ડ લગાવેલું હોય.

- એ જગ્યા કે જ્યાંથી ગામવાસીઓ કે શહેરવાસીઓ મુસાફરને ન જોઈ શકે, જેનો અર્થ એ પણ થાય કે જ્યાંથી મુસાફર ગામવાસીઓને કે શહેરવાસીઓને ન જોઈ શકે.

જો મુસાફરને યકીન ન હોય કે તે હદ્દ તરખખુસ છોડી ચૂક્યો છે કે નહીં તો તેણે નમાઝ પૂરી પઢવી જોઈએ અને આવી જ રીતે જો પાછા આવતી વખતે તેને યકીન ન હોય કે તે હદ્દ તરખખુસમાં પ્રવેશી ચૂક્યો છે કે નહીં તો તેણે નમાઝે કસ્ર પઢવી જોઈએ.

3. મુસાફરી શરૂ કરતાં પહેલાં મુસાફરની નિયત રખ માઈલ કરતાં વધારે લાંબા અંતરની મુસાફરી કરવાની હોવી જોઈએ અને નિયત પાકી હોવી જોઈએ.

4. મુસાફરી હરામ ન હોવી જોઈએ કે ન તેનો હેતુ હરામ હોવો જોઈએ.

જો ઈસ્લામી શરીઅત પ્રમાણે કોઈ હરામ કાર્ય કરવા માટે મુસાફરી કરવામાં આવે તો તેવી મુસાફરીને હરામ કહેવામાં આવે છે. દા.ત., જો કોઈ ચોરી કરવા માટે મુસાફરી કરે અથવા બેશરમીની મહેફિલોમાં ભાગ લેવા માટે મુસાફરી કરે, વગેરે, તો તેણે પૂરી નમાઝ પઢવી પડશે.

આવી જ રીતે જો મુસાફરીના હેતુને બદલે મુસાફરી જ હરામ હોય તો પણ મુસાફરને નમાઝ પૂરી પઢવી પડશે. દા.ત., જ્યારે કોઈ છોકરો કે છોકરી માબાપની રજા વગર મુસાફરી કરે અથવા જ્યારે પત્ની તેના પતિની રજા વગર મુસાફરી કરે. જો કે, જો આવી મુસાફરી વાજિબ હોય, દા.ત., હજ માટે તો કસ્ર નમાઝ પઢી શકે છે. જો કોઈ મુસાફર હરામ હેતુથી કે હરામ મુસાફરીએ ન જતો હોય તો તેણે કસ્ર નમાઝ પઢવાની રહેશે, પછી ભલે તે મુસાફરી દરમિયાન હરામ કાર્યો જેવા કે ગીબત, વગેરે કરી નાખે.

5. રોકાણ કરવાની જગ્યાએ દસ કરતાં ઓછા દિવસો માટે રોકાવાની નિયત હોવી જોઈએ.

- જો મુસાફરની નિયત દસ દિવસ રોકાવાની હોય તો એ જરૂરી નથી કે તેની નિયત પહેલી રાત્રી કે અગિયારમી રાત્રીના રોકાણની હોવી જોઈએ. મુસાફર જેવી નિયત કરી લે કે તે રોકાણની જગ્યાએ પહેલા દિવસના સૂર્યોદયથી લઈને દસમા દિવસના સૂર્યાસ્ત સુધી રોકાણ કરશે કે તરત જ તેણે પૂરી નમાઝ અદા કરવાનું શરૂ કરી દેવું જોઈએ. આવી જ રીતે જો તે રોકાણની જગ્યાએ પહેલા દિવસની ઝોહરથી લઈને અગિયારમા દિવસની ઝોહર સુધી રોકાવાની નિયત કરી લે તો તેણે પૂરી નમાઝ અદા કરવી જોઈએ.
- જો મુસાફર રોકાણની જગ્યાએ દસ દિવસ કરતાં ઓછા દિવસ રોકાવાની નિયત કરે, પરંતુ પાછળથી તેણે સંજોગવશાત્ દસ દિવસ કરતાં વધારે રોકાવું પડે. દા.ત., એજન્સીએ તેને ફ્લાઈટનું કન્ફર્મેશન ન આપ્યું હોય તો તેણે તે જગ્યાએ કસ્ર નમાઝ જ

અદા કરવી જોઈએ જ્યાં સુધી કે તેને ખાત્રીપૂર્વક રોકાણની મુદત ખબર ન પડી જાય. જો કે, ૩૦ દિવસનું રોકાણ આવી રીતે થાય તે પછી તેણે એક દિવસમાં જ કેમ નીકળી ન જવાનું હોય, તેણે પૂરી નમાઝ અદા કરવાનું શરૂ કરી દેવું જોઈએ.

6. મંઝિલ એવી જગ્યા ન હોવી જોઈએ કે જેને મુસાફરે પોતાનું વતન બનાવેલી હોય.

- જે જગ્યાને તેણે પોતાની રોજી કમાવા માટે પસંદ કરેલી હોય તે તેનું વતન છે, પછી તે તેનું જન્મસ્થળ હોય કે ન હોય, તે તેના માબાપનું વતન હોય કે ન હોય, તેનાથી કોઈ ફેર પડતો નથી.
- જો તે કોઈ બે જગ્યાઓને પોતાનું વતન બનાવી લે. દા.ત., જો તે કોઈ એક જગ્યાએ છ મહિનાનું રોકાણ કરે અને પછી કોઈ બીજી જગ્યાએ છ મહિનાનું રોકાણ કરે તો તે બન્ને જગ્યાઓ તેનાં વતન થઈ જાય છે. આવી રીતે બે કરતાં વધુ જગ્યાઓ હોય તો તે પણ તેના વતન કહેવાશે.
- જો મુસાફર એવી જગ્યાએ જાય કે તે થોડા સમય પહેલાં તેનું વતન હતી અને ત્યાં દસ દિવસ કરતાં ઓછું રોકાણ કરે તો તેણે ત્યાં કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈએ, પછી તેણે કોઈ નવું વતન બનાવ્યું હોય કે ન બનાવ્યું હોય.

7. વ્યવસાયના કારણે કરવામાં આવતી મુસાફરી સામાન્ય મુસાફરી ન ગણી શકાય.

- મુસાફરનો વ્યવસાય એવો ન હોવો જોઈએ કે તેણે હંમેશાં મુસાફરી કરવાની જરૂર પડતી હોય. દા.ત., ડ્રાઈવર, જહાજ, ટ્રેન, પ્લેન વગેરેની નોકરી. આવા લોકોને હંમેશાં પૂરી નમાઝ અદા કરવી જોઈએ. આવી જ રીતે જો કોઈ માણસને રોજ માટે દૂર સુદૂરની મુસાફરી કરવી પડતી હોય, દરરોજ કે પછી એક એક દિવસ છોડીને તો તેણે પૂરી નમાઝ અદા કરવી જોઈએ એટલે કે મહિનાની દસ મુસાફરી થતી હોય તો તેવા મુસાફરને કસીરૂસ્સફર (વધુ પડતી મુસાફરી કરનાર) ગણવામાં આવે છે.
- જ્યારે ડ્રાઈવરો, પાયલોટો, જહાજને ચલાવનારાઓ અને ખાનાબદોશો એવી મુસાફરી કરે કે જે તેમના વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલી ન હોય તો તેમણે કસ્ર નમાઝ અદા કરવી જોઈએ. જો કસ્રની બધી શરતો લાગુ પડતી હોય તો, દા.ત., જો તેઓ હજ અથવા ઝિયારત માટે મુસાફરી કરે તો, આવી જ રીતે જો કોઈ માણસ ટ્રક ચલાવીને દરરોજ એક શહેરથી બીજા શહેર લઈ જાય છે, પરંતુ તે રજા માટે કોઈ ત્રીજા શહેરમાં બે દિવસ રોકાય તો ત્યાં તેણે કસ્ર નમાઝ અદા કરવી જોઈએ.

પાક જગ્યાઓ પર કેવી નમાઝ પઢવી :

નીચે મુજબની જગ્યાઓએ મુસાફરને અધિકાર છે કે કસ્ર નમાઝ પઢે અથવા પૂરી નમાઝ પઢે :

1. મસ્જિદુલ હરામ (કા'બા) અને આખા મક્કા શહેરમાં (અલ્લાહના ઘરમાં).

2. મસ્જિદુન્નબવી અને આખા મદીના શહેરમાં (આપણા રસૂલલ્લાહ (સ.)ની મસ્જિદમાં).
3. મસ્જિદે કૂફા અને આખા કૂફા શહેરમાં.
4. ઈમામ હુસૈન (અ.)ના હરમમાં કબરથી ૨૫ હાથના અંતર સુધી.

નમાઝે કસ્રના અન્ય મસઅલાઓ :

1. જો કોઈ મુસાફર કોઈ એક જગ્યાએ દસ દિવસ માટે રોકાણ કરવાનો નિર્ણય કરે અને પછી ચાર રકાતવાળી એક પણ નમાઝ અદા કર્યા વગર પોતાનો નિર્ણય બદલી નાખે અથવા તો અનિર્ણિત થઈ જાય તો તેણે કસ્ર નમાઝ અદા કરવી જોઈએ, પરંતુ જો તે પોતાનો નિર્ણય ચાર રકાતની એક નમાઝ અદા કરી દીધા પછી બદલી નાખે અથવા તો અનિર્ણિત થઈ જાય તો તેણે આખા રોકાણ દરમિયાન પૂરી નમાઝ અદા કરવી જોઈએ.
2. જો કોઈ મુસાફરે કોઈ જગ્યા ઉપર દસ દિવસ રોકાવાનો નિર્ણય લઈ લીધો હોય, એક દિવસનો રોઝો રાખે અને પછી પોતાનો નિર્ણય ઝોહરની નમાઝના સમય પછી બદલી નાખે અને તેણે ચાર રકાતની એક નમાઝ પઢી લીધી હોય તો તે દિવસનો તેનો રોઝો, તે જેટલો પણ ત્યાં રોકાય, સહીહ છે અને તેણે પૂરી નમાઝ અદા કરવી જોઈએ અને જો તેણે ચાર રકાતવાળી એક

પણ નમાઝ નથી પઢી તો અહવત છે કે તે રોઝો પૂરો કરે, પરંતુ પાછળથી તેની કઝા પણ અદા કરે. તે પોતાની બધી નમાઝો કસ્ર અદા કરશે અને તે દિવસ પછીના રોઝા નહીં રાખે.

3. જો કોઈ મુસાફરને ખબર હોય કે તેની મુસાફરી કસ્ર નમાઝની શરતો મુજબની છે તો તેણે કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈએ. તે મુસાફર જો જાણી જોઈને પૂરી નમાઝ ઉપરોક્ત ચાર જગ્યાઓ કરતાં જુદી જગ્યાએ અદા કરે તો તેની નમાઝો બાતિલ છે. આવી જ રીતે જો તે ભૂલી ગયો હોય કે મુસાફરે કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈએ અને પૂરી નમાઝ પઢી લે તો પણ તેની નમાઝો બાતિલ છે, પરંતુ જો તે ભૂલી જાય કે મુસાફરે કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈએ અને પૂરી નમાઝ પઢી લે અને પછી તેને ત્યારે યાદ આવે કે જ્યારે નમાઝનો સમય વીતી ચૂક્યો હોય તો તેની નમાઝ સહીહ છે અને તેને કઝા નમાઝ પઢવાની જરૂર નથી.

4. જો મુસાફર જાણતો હોય કે તેની મુસાફરી કસ્ર નમાઝની શરતો મુજબની છે તો તેણે કસ્ર નમાઝો પઢવી જોઈએ. જો તે ભૂલથી પૂરી નમાઝ પઢી લે અને નમાઝનો સમય પૂરો થાય તે પહેલાં તેને યાદ આવી જાય કે તેણે કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈતી હતી તો તેણે કસ્ર નમાઝ ફરીથી પઢી લેવી જોઈએ અને જો તેને નમાઝનો સમય વીતી ગયા પછી યાદ આવે તો અહવત છે કે તે તેની કઝા પઢી લે.

5. જો મુસાફર ન જાણતો હોય કે તેણે કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈએ અને પૂરી નમાઝ પઢી લે તો તેની નમાઝ સહીહ છે.

6. જો મુસાફર ભૂલી જાય કે તેની મુસાફરી કસ્ર નમાઝની શરતો મુજબની છે અને તે પૂરી નમાઝ પઢી લે અને જો સમય વીતી જાય તે પહેલાં તેને યાદ આવી જાય તો તેણે કસ્ર નમાઝ પઢી લેવી જોઈએ અને જો તેને સમય વીતી ગયા પછી યાદ આવે તો તેના ઉપર કઝા પઢવી વાજિબ નથી.

7. જો નમાઝનો સમય વીતી જાય તે પહેલાં મુસાફર પોતાના વતને પહોંચી જાય અથવા તો એવી જગ્યાએ પહોંચી જાય કે જ્યાં તેણે દસ દિવસ રોકાવાનો નિર્ણય કર્યો હોય તો તેણે પૂરી નમાઝ અદા કરવી જોઈએ અને જો મુસાફરે મુસાફરી શરૂ ન કરી હોય અને સમયસર નમાઝ અદા ન કરી હોય અને પછી મુસાફરી શરૂ કરી દે તો તેણે તે જ નમાઝ મુસાફરી દરમિયાન કસ્ર અદા કરવી જોઈએ.

8. જો ઝોહર, અસ્ર કે ઈશાની નમાઝો કઝા થઈ જાય તો મુસાફરે તેમની કઝા કસ્ર તરીકે અદા કરવી જોઈએ, પછી ભલે ને તે તેમની કઝા પોતાના વતનમાં અદા કરે અથવા તો એવા સમયે અદા કરે કે જ્યારે તે મુસાફરી ન કરી રહ્યો હોય અને જો તે મુસાફરીમાં ન હોય અને ઉપરોક્ત

ત્રણ નમાઝોમાંથી કોઈ પણ નમાઝ કઝા થઈ જાય તો પછી જો તે તેમની કઝા મુસાફરી દરમિયાન અદા કરે તો પણ તેમને પૂરી નમાઝ અદા કરવી જોઈએ.

પ્રવૃત્તિ - કસ્ર નમાઝ :

1. ફાતેમાએ દસ માઈલની મુસાફરી કરવાની નિયત કરી હતી, જેને આપણે A કહીશું. A પર પહોંચીને ફાતેમાએ વધુ મુસાફરી કરવાની નિયત કરી એક જગ્યા સુધી કે જેને આપણે B કહીશું. કુલ મુસાફરી ૪૦ માઈલની થઈ.

- શું ફાતેમાએ A પર કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈએ કે પૂરી નમાઝ ?
- શું ફાતેમાએ B પર કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈએ કે પૂરી નમાઝ ? બન્ને મામલાઓમાં તમારા જવાબની સમજૂતી આપો.

2. ઝહરા પોતાના ભાઈ મુર્તઝાને ત્યાં નિયમિત જાય છે. મુર્તઝા તેર માઈલ દૂર રહે છે. નિયમિત જવા આવવાના કારણે ઝહરાને એક ટૂંકો રસ્તો મળી ગયો છે અને હવે તેને બે માઈલ ઓછી મુસાફરી કરવી પડે છે. આ વખતે ઝહરા મુર્તઝાના ત્યાં સાત દિવસ રોકાવાની છે.

- શું ઝહરાએ કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈએ કે પૂરી નમાઝ ? તમારા જવાબ માટે કારણ આપો.

3. ૩૫૦ માઈલ દૂર ચોરીના માલનું વેચાણ થઈ રહ્યું હતું. અનીસે નિયત કરી કે ત્યાં જઈને માલની ખરીદી કરે. તે ત્યાં બે દિવસ માટે રોકાયો.

- શું તેણે ત્યાં કસ્ર નમાઝ પઢવી જોઈએ કે પૂરી ? તમારા જવાબની સમજૂતી આપો.

4. મક્તબા જફરીયાની વોલીબોલ ટીમ ટુર્નામેન્ટ સમવા હિંમતનગર ગઈ. તેમની નિયત એક અઠવાડિયાનું રોકાણ કરવાની હતી.

- શું તેમણે ત્યાં કસ્ર નમાઝ પઢવી પડશે ?

5. જો કે, સાતમા દિવસે તેમની બસ કેન્સલ થઈ ગઈ અને તેમને ત્યાં વધુ ચાર દિવસ રોકાવું પડ્યું.

- હવે આ ચાર દિવસ દરમિયાન તેમણે કસ્ર નમાઝ પઢવી પડશે કે પૂરી ? તમારા જવાબની સમજૂતી આપો.

ખાલી જગ્યા પૂરો :

1. જે પણ જગ્યાએ તમે _____ નમાઝ પઢશો ત્યાં તમે રોઝો નહીં રાખો.
2. નમાઝે પંજગાના _____ સ્કાતની હોય છે, પરંતુ જો કસ્ર નમાઝ પઢવામાં આવતી હોય તો નમાઝે પંજગાનાની સ્કાતો _____ થઈ જાય છે.

3. _____ નામ એ જગ્યાને આપવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં ગામ અથવા શહેરની હદ પૂરી થતી હોય.
4. મુસાફરને અધિકાર છે કે કાં તો કસ્ર નમાઝ પઢે કાં તો પૂરી પઢે _____ , _____ , _____ અને _____ માં.
5. જો તમને ખાતરી ન હોય કે તમે હદ તરજખુસ છોડી દીધી કે નહીં તો પછી તમે નમાઝ કેવી રીતે પઢશો ?
6. કેપ્ટન હુસૈન એક પાયલોટ છે એટલે દુનિયાના જુદા જુદા દેશોમાં તેમને જવાનું થાય છે. તેમણે એ બધા દેશોમાં નમાઝ કેવી રીતે પઢવી જોઈએ ?
7. મુસાફરી દરમિયાન મેં મારી ઝોહરની અને અસ્રની નમાઝ ન પઢી. હું જ્યારે ઘેર પાછો આવ્યો તો મગરિબનો સમય થઈ ચૂક્યો હતો. હવે હું ઝોહર અને અસ્રની નમાઝ કેવી રીતે પઢીશ ?
8. સારા પોતાના શહેરમાં બિઝનેસ કરે છે. એક દિવસ તેણે નિયત કરી કે નજીકના શહેરમાં જઈને મારી દુકાન માટે કેટલીક શરાબની બાટલીઓ લઈ આવું. તે શહેરમાં સારા બે અઠવાડિયા માટે રોકાઈ. બન્ને શહેર વચ્ચે તેર માઈલનું અંતર છે. ઉપરોક્ત માહિતીના આધારે ત્રણ કારણો આપો કે શા માટે સારાએ તે શહેરમાં કસ્ર નમાઝ ન પઢવી જોઈએ.
9. વતનની વ્યાખ્યા આપો. હું જ્યારે મારા ઘેરથી બીજા શહેર તરફ મુસાફરી કરું કે જે પણ મારું વતન છે તો મારી રખ માઈલની મુસાફરી ક્યાંથી શરૂ થશે ?

નીચેની પરિસ્થિતિઓમાં જણાવો કે નમાઝ પૂરી પઢવી જોઈએ કે કસ્ર :

- એક માણસ પોતાના ઘેરથી પંદર માઈલ દૂર સમુદ્રના કિનારે હોટલમાં રજા માણવા જાય છે.
- એક માણસે શહેર A સુધી જવાની નિયત કરી કે જે દસ માઈલ દૂર હતું, પરંતુ શહેર A માં પહોંચી ગયા પછી તેણે શહેર B સુધી મુસાફરી કરવાની નિયત કરી કે જે શહેર A કરતાં અઢાર માઈલ દૂર હતું.
- એક માણસે ૨૮ માઈલ દૂર પોતાના મિત્રની મ્યુઝિક પાર્ટીમાં શામેલ થવાની પાકી નિયત કરી લીધી.
- એક માણસ અહમદાબાદ એ નિયતથી જાય છે કે જો તેને ત્યાં ફાવ્યું તો બે અઠવાડિયા રોકાશે નહીંતર એક અઠવાડિયામાં પાછો આવી જશે.

દાખલો 1 : ઝહરા શહેરની બહાર યુનિવર્સિટીમાં ભણવા જાય છે. દરરોજ આવ જાવ ન કરવી પડે તે માટે યુનિવર્સિટીમાં રોકાઈ જાય છે અને ફક્ત શનિ, રવિ અને રજાના દિવસોમાં ઘેર આવે છે.

- **હદ્દે તરખખુસ :** તે પોતાના હદ્દે તરખખુસથી ૨૫.૭૫ કિલોમીટર દૂર યુનિવર્સિટીમાં રહે છે.
- **નિયત :** તેણે યુનિવર્સિટી સુધીની મુસાફરીની નિયત કરી છે.

- મુસાફરીનો હેતુ : ભણતર એટલે હલાલ છે.
- રોકાણની મુદત : તે યુનિવર્સિટીમાં ચાર વર્ષ રહીને કોર્સ પૂરો કરવાની છે.
- મંઝિલ વતન : યુનિવર્સિટી હાલ પૂરતી તેનું વતન છે.
- વારંવાર થતી મુસાફરી : જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે.
- એ કેવી નમાઝ પઢશે ? : એ પૂરી નમાઝ પઢશે.

કારણ : કારણ કે એ ત્યાં ચાર વર્ષ રોકાવાની છે.

દાખલો 2 : જવાદ અને તેનો મિત્ર બન્ને પોતાના મિત્રના ઘેર રાખેલી મજલિસમાં શરીફ થવા શહેર આવ્યા.

- મુસાફરીનું અંતર : ૪૫ કિલોમીટર.
- હદ્દે તરખખુસ : શહેર કરતાં બહાર.
- નિયત : મિત્રના ઘેર મજલિસમાં શરીફ થવા.
- મુસાફરીનો હેતુ : હલાલ છે કારણ કે આ મુસાફરી માબાપની રજા લઈને કરેલી છે અને મજલિસ માટે કરેલી છે.
- રોકાણની મુદત : એક દિવસ.
- મંઝિલ વતન : વતન નથી.
- વારંવાર થતી મુસાફરી : ફક્ત એ જ દિવસ પૂરતી.

- નિર્ણય : તે બન્ને કસ્ર નમાઝ પઢશે.

કારણ : તેમની મુસાફરીનો હેતુ હલાલ છે.

દાખલો 3 : હૈદર પોતાના પરિવાર સાથે એક શહેરથી બીજા શહેર રહેવા માટે આવી ગયો છે.

તેણે પોતાનું વતન એટલા માટે બદલી દીધું કે તેના દીકરાની યુનિવર્સિટી બીજા શહેરમાં છે. જો કે તે પહેલા શહેરમાં નોકરી માટે જાય છે.

- મુસાફરીનું અંતર : ૪૫ કિલોમીટરથી વધારે.
- હદ્દે તરખખુસ : શહેરની બહાર.
- નિયત : બન્ને શહેરોને વતન બનાવવાની.
- મુસાફરીનો હેતુ : દીકરાના ભણતર માટે એટલે હલાલ.
- રોકાણની મુદત : અમર્યાદિત
- મંઝિલ વતન : બન્ને શહેરો તેનાં વતન છે.
- વારંવાર થતી મુસાફરી : દરરોજ
- નિર્ણય : તે પૂરી નમાઝ પઢશે.

કારણ : તેણે બન્ને શહેરોને વતન બનાવ્યાં છે અને તે બીજા શહેરમાં અમર્યાદિત મુદત સુધી રહેશે.

દાખલો 4 : આમેના પોલિસમાં નોકરી કરે છે અને બીજા શહેરમાં ટ્રેનિંગના કોર્સમાં જવાની છે.

- મુસાફરીનું અંતર : ૪૫ કિલોમીટર કરતાં વધારે.
- હદ્દે તરખખુસ : શહેરની બહાર.
- નિયત : આમેના જાણે છે કે તેણે બીજા દિવસે બીજા શહેરમાં જવાનું છે.
- મુસાફરીનો હેતુ : કોર્સ માટે હવાલ.
- રોકાણની મુદત : એક દિવસ માટે.
- મંઝિલ વતન : વતન નથી.
- વારંવાર થતી મુસાફરી : થોડા દિવસો માટે.
- નિર્ણય : તે કસ્ર નમાઝ પઢશે.

કારણ : આ થોડા સમય માટેની મુસાફરી છે.

સવાલ 1 : અલી અને મોહમ્મદ જે શહેરમાં રહેતા તેની બહાર એક હોટલની સાથે મનોરંજનનું પાર્ક બન્યું હતું. તેમના માબાપે નિર્ણય કર્યો કે અર્ધસત્રની રજાઓમાં ત્યાં થોડાક દિવસ રોકાશે. પોતાના ઉત્સાહમાં તેમને ખબર ન પડી કે તેમની મુસાફરી ૪૫ કિલોમીટરથી વધારે છે કે ઓછી. તેમને હવે શું કરવું જોઈએ ?

સવાલ 2 : મોહમ્મદ તેના ગેરમુસ્લિમ દોસ્તો સાથે એક અઠવાડિયા માટે વિદેશ પ્રવાસે ગયો અને તેના મિત્રોને પોતાની હિંમત બતાવવા માટે તેણે પહેલી રાત્રે એક ગ્લાસ શરાબ પી લીધો. તેને પસ્તાવો થઈ રહ્યો હતો કે તેણે એક હરામ કાર્ય કરી નાખ્યું છે, માટે તેણે નમાઝના સમયે પૂરી નમાઝ પઢી. શું તેનો આ નિર્ણય યોગ્ય છે ?

સવાલ 3 : સાજેદા અને તેનો પરિવાર એક શહેરથી બીજા શહેર હંમેશાં રહેવા માટે ચાલ્યા ગયા. સંજોગવશાત્ તેમને સાજેદાના પિત્રાઈ ભાઈના લગ્ન માટે પહેલા શહેર પાછું આવવું પડ્યું. હવે તેઓ પહેલા શહેરમાં નમાઝ કેવી રીતે પઢશે ?